

БІЛІМІН
«Нағибек» бебейкайы» КМҚК
менгерушісі
Қ.А.Ақтыбаева
2023 жыл

**2023 – 2024 ОҚУ ЖЫЛЫНА АРНАЛҒАН
ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТЕЖЕЛГЕН
МЕКТЕП АЛДЫ ДАЯРЛЫҚ ТОБЫНЫҢ БАЛАЛАРЫНА АРНАЛҒАН
ДЕФЕКТОЛОГТЫҢ
ТҮЗЕТУ – ДАМУЫ БАҒДАРЛАМАСЫ**

Дефектолог: А.Ж. Каппарова
Э.Б.Нагиманова

1.Бағдарламаны іске асырудың мақсаты мен міндеттері

Мақсаты: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың дамуына жағдай жасауды қамтамасыз етуге жүйелі көзқарасты қамтамасыз ету осы санаттағы балалардың қажеттіліктері мен мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасын меңгеруіне көмек көрсету.

Міндеттері:

- 1.Мүмкіндігі шектеулі баланың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау.
- 2..Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушыға оның жеке мүмкіндіктері мен даму ерекшеліктерін ескере отырып, ПМПК ұсыныстарына сәйкес жеке бағытталған психологиялық-медициналық-педагогикалық көмекті жүзеге асыру.
- 3.Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушы баланың ата-аналарына (заңды өкілдеріне) әлеуметтік, құқықтық және басқа мәселелер бойынша консультациялық-әдістемелік көмек көрсету.
- 4.Денсаулықты сақтайтын ортаны құру, денсаулықты қалыптастыратын технологияларды қолдану арқылы баланың психофизикалық денсаулығын сақтау және нығайту.

2. Бағдарламаны қалыптастырудың принциптері мен тәсілдері

- 1.Мүмкіндігі шектеулі баланы психологиялық-педагогикалық тұрғыдан зерттеу принципі, оның бұзылу құрылымын анықтау, оның жеке психологиялық қасиеттерін анықтау.
-

2. Жас шектерін ескеру принципі.
 3. Жеке білім беру бағдарламасын жобалауда пәнаралық байланысты жүзеге асыру принципі.
 4. Жеке білім беру бағдарламасының мазмұнын іріктеуге интеграцияланған тәсіл принципі
 5. Меңгерілген дидактикалық бірліктердің мөлшерлеу принципі
 6. Оқу материалының тақырыптық байланыстылығын сақтау принципі.
 7. Жеке білім беру бағдарламасын құруда сызықтық пен концентрацияны сақтау принципі.
 8. Жеке білім беру бағдарламаларын жобалауға жүйелі көзқарас принципі.
 9. Жеке білім беру бағдарламасын жобалауға интеграцияланған тәсіл принципі.
 10. Диагностика мен түзетудің бірлігі принципі.
-

[illegible]

1. өз мүмкіндіктері, шұғыл қажетті өмірлік қамтамасыз ету туралы адекватты идеяларды дамыту;
2. динамикалық өзгермелі және дамушы әлемде бейімделудің бастапқы дағдыларын меңгеру;
3. күнделікті өмірде қолданылатын әлеуметтік және тұрмыстық дағдыларды меңгеру;
4. қарым-қатынас дағдыларын және қабылданған әлеуметтік өзара әрекеттесу нормаларын меңгеру;
6. әр түрлі әлеуметтік жағдайларда ересектермен және құрдастарымен ынтымақтастық дағдыларын дамыту;
7. ~~дамиялық~~ сезімдерді, ізгі ниетті және эмоционалды-аламгершілік жауапкершілікті, басқа адамдардың сезімдерін түсінуге мен эмпатияны
8. қауіпсіз, салауатты өмір салтына, материалдық және рухани құндылықтарды құрметтеуге деген көзқарасты қалыптастыру;
9. оқытудың келесі кезеңіне өтуге дайындығын қалыптастыру.

4. МАЗМҰНДЫ БӨЛІМ

Мектепке дейінгі білім беру деңгейіндегі түзету жұмыстарының бағдарламасы өзара байланысты бағыттарды қамтиды. Бұл бағыттар оның негізгі мазмұнын көрсетеді:

- **диагностикалық жұмыс** психикалық дамуы тежелген балаларды дер кезінде анықтауды қамтамасыз етеді, оларды жүзеге асыру ата-аналар мен тәрбиешілерге білім беру мекемесі жағдайында оларға көмек көрсету бойынша сауалнамалар мен ұсыныстар дайындау;
- **түзету-дамыту жұмыстары** мазмұнды меңгеруде уақытылы мамандандырылған көмекті қамтамасыз етеді мектепке дейінгі білім беру мекемесі жағдайында сөйлеу қабілеті бұзылған балаларды оқыту және олардың кемшіліктерін түзету коммуникативті, реттеуші, тұлғалық, танымдық қабілеттерін қалыптастыруға ықпал етеді;
- **консультациялық жұмыс** мәселелер бойынша балалар мен олардың отбасыларына арнайы қолдаудың үздіксіздігін қамтамасыз етеді оқушыларды оқыту, тәрбиелеу, түзету, дамыту және әлеуметтендірудің жүзеге асырылуы, сараланған шарттары;
- **ақпараттық-түсіндіру жұмыстары** сұрақтар бойынша түсіндіру жұмыстарына бағытталған, байланысты балаларға, олардың ата-аналарына (занды өкілдеріне), педагогикалық қызметкерлерге арналған оқу-тәрбие процесінің ерекшеліктері.

ҰІӨ ұйымдастыру формасы – **жеке және шағын топтармен**. Жеке сабақтардың жиілігі бұзушылықтың сипаты мен ауырлығына, балалардың жасына және жеке психофизикалық ерекшеліктеріне, жеке сабақтардың ұзақтығына байланысты анықталады. 25-30 минут, шағын топтық сабақтар 25 минут.

5. Баланың жеке дамуының міндеттері

- Күнделікті өмірде және қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстаудың жалпыға бірдей қабылданған нормалары мен ережелерін білуге үйрету;
 - Баланың ұсақ және жалпы моторикасын, моторикасын және дағдыларын жетілдіру, дұрыс дене қалпын қалыптастыру.
 - Баланың сенсорлық стандарттар туралы түсініктерін қалыптастыру;
 - Қарым-қатынас құралы ретінде сөйлеуді меңгеруге үйрету. Баланың пассивті және белсенді сөздік қорын, келісімді сөйлеуін дамыту, сөйлеудің дыбыстық мәдениетін, фонетикалық-фонематикалық есту қабілетін қалыптастыру;
 - Баланың өз отбасы туралы түсінігін қалыптастыру.
 - Негізгі математикалық түсініктерді қалыптастыру: заттардың формасын анықтауға, оларды атауға үйрету.
 - Кеңістікте бағдарлау тәжірибесін жинақтау.
 - Көрнекі іс-әрекеттің әр түріне деген қызығушылықты дамыту: сурет салу, мүсіндеу, қосымшаларды орындау дағдыларын қалыптастыру.
-

6. Түзету–дамыту жұмыстарының мазмұны

ЕББҚ баланы дамытудың жеке бейімделген білім беру бағдарламасын жүзеге асыруда тәрбиеші, педагог–психолог, логопед, дефектолог, дене шынықтыру пәнінің мұғалімі, музыка жетекшісі белсенді жұмыс жүргізеді. Мамандардың әрқайсысы өз жұмысын білім беру үдерісі шеңберінде жүзеге асырады.

Мақсаты: қазіргі қоғамдағы өмірге дайындық үшін, баланың дамуының әлеуетті мүмкіндіктерін ашуға бағытталған түзету әрекеттерін жүзеге асыру үшін қолайлы жағдайлар жасау.

Тапсырмалар:

- өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын және мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыру.
- баланың көркем шығармашылыққа деген оң көзқарасын қалыптастыру.
- құрдастарымен қарым-қатынас жасау, ойындардағы іс-әрекеттерді бірлесіп орындау дағдыларын дамыту;
- қоршаған әлем туралы түсініктерін қалыптастыру;
- моториканы және қол-көз координациясын дамыту.

Білім беру саласы	Түзету-дамыту жұмыстарының бағыты	Жұмысты ұйымдастыру формасы.
Әлеуметтік-эмоционалдық дағды	- қоғамда қабылданған нормалар мен құндылықтарды сіңіруге бағытталған, оның ішінде адамгершілік және адамгершілік құндылықтар; баланың ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынасы мен қарым-қатынасын дамыту; өз іс-әрекетінің дербестігін, мақсаттылығын және өзін-өзі реттеуін қалыптастыру; әлеуметтік-эмоционалдық интеллектті дамыту, бірлескен іс-әрекетке эмоционалды дайындығын, жауаптылығын, эмпатиясын қалыптастыру, өз отбасына және Ұйымдағы балалар мен ересектер қауымдастығына құрметпен қарауды және тиесілілік сезімін қалыптастыру; еңбек пен шығармашылықтың әртүрлі түрлеріне оң көзқарастарды қалыптастыру; күнделікті өмірде, қоғамда қауіпсіз мінез-құлық негіздерін қалыптастыру, табиғатқа.	Сюжеттік суреттерді қарастыру Балабақшадағы құрдастар мен ересектердің іс-әрекеті мен қарым-қатынасын бақылау Сыртқы түрінен жалпы және ерекше адамдарды табу Имитациялық ойындар, дөңгелек билер, театрландырылған, Іс-әрекеттер мен іс-әрекеттерді бөлектеу (біреуге қамқорлық жасау) Отбасы туралы әңгімелер Кейіпкерлердің жалпы көңіл-күйіне сәйкес суреттерді біріктіру Эмоцияларды бейнелеуге арналған имитациялық ойындар Ересек адамның мысалы Жалпы "қазыналарды" (суреттер, малтатастар, раковиналар) жинау

Танымдық- зияткерлік	- баланың қызығушылығын, білуге құштарлығын және танымдық ынтасын дамытуды көздейді; танымдық іс-әрекетті қалыптастыру, сананы қалыптастыру; қиялын және шығармашылық белсенділігін дамыту; бастапқы қалыптастыру өзі туралы, басқа адамдар туралы, қоршаған әлем объектілері туралы, қоршаған әлем объектілерінің қасиеттері мен қатынастары туралы (пішіні, түсі, мөлшері, материалы, дыбысы, ырғағы, қарқыны, саны, саны, бөліктері мен тұтастығы, кеңістік пен уақыт, қозғалыс пен тыныштық, себептері мен салдары және т.б.), кіші Отан және Отан туралы идеялар, халқымыздың әлеуметтік-мәдени құндылықтары туралы идеялар, отандық дәстүрлер мен мерекелер туралы, Жер планетасы адамдардың ортақ мекені ретінде, оның табиғатының ерекшеліктері, әлем елдері мен халықтарының алуан түрлілігі туралы.	Д/ойындар, дамытушылық, қозғалмалы Тәжірибелік ойындар Ойындарды қолдану д/ материалдар Бақылау Кіріктірілген іс-шаралар (баланың алған сенсорлық тәжірибесін өз тәжірибесіне қосуы тәжірибелік іс-шаралар: пәндік, ойындық) Таңдау және кесілген суреттерді бүктеу.
Сөйлеуді дамыту	- қарым-қатынас және мәдениет құралы ретінде сөйлеуді меңгеруді қамтиды; белсенді сөздік қорын байыту; келісімді, грамматикалық дамыту дұрыс диалогтік және монологтық сөйлеуді дамыту; сөйлеу шығармашылығы; дыбыстық және интонациялық мәдениетті дамыту сөйлеу, фонематикалық есту қабілеті; кітап мәдениетімен танысу, балалар әдебиетімен, балалар әдебиетінің әр түрлі жанрындағы мәтіндерді құлақ арқылы түсіну; дыбысты қалыптастыру аналитикалық және синтетикалық белсенділік сауаттылықтың алғышарттары ретінде	Суреттерге шолу және олар бойынша әңгімелесу Сюжеттік ойындар, рөлдерді бөлу "Бауырсақ", "Мақта қыз бен мысық", "Шалқан" ойын-драматизациясы Бала ұсынған тақырып бойынша әңгіме құрастыру Көрнекі іс-әрекет Жеке мәселелер, жақын адамдар, анимациялық кейіпкерлер және т.б. туралы әңгімелер т. Сөйлеу тынысын дамытуға, дамытуға арналған ойындар фонематикалық есту Артикуляциялық бұлшықеттерді күшейтуге арналған жаттығулар аппарат Фольклорлық шығармаларға негізделген саусақ ойындары Тәрбиелік жағдаяттар Заттар мен ойыншықтарды қолдана отырып тәрбиелік ойындар. Шағын фольклорлық шығармаларды қамтитын коммуникативті ойындар нысандары.

Шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекеттерін дамыту	көркем шығармаларды (ауызша, музыкалық, бейнелеу өнері), табиғат әлемін құндылық-мағыналық қабылдау мен түсінудің алғышарттарын дамытуды көздейді; қоршаған әлемге эстетикалық қатынасты қалыптастыру; өнер түрлері туралы қарапайым түсініктерді қалыптастыру; қабылдау музыка, көркем әдебиет, көркем бейнелеу кейіпкерлеріне эмпатия; балалардың өзіндік шығармашылық іс-әрекеттерін жүзеге асыру (бейнелеу, конструктивті-модельдік, музыкалық және т.б.).	Иллюстрацияларды қарастыру Көрнекі іс-әрекет Құрылыс материалдарымен ойындар Тұрмыстық заттарды тексеру Кітаптарға шолу Бақылау Шығармаларды сахналауды оқу ҰІӨ кейінгі әңгіме Иллюстрацияларға шолу Драматизация ойындары Шағын қойылымдардың қойылымына қатысу Әдеби ойын-сауық кештері	

Күтілетін нәтиже

- Ол басқа баланың қасында ойнауына, ортақ ойыншықпен ойында бірігуіне, қарапайым бірлескен практикалық іс-шараларға қатысуына кедергі келтірмей, тыныштықпен қатыса алады. Әр түрлі іс-шараларға белсенді қатысады: ойындарда, қимыл-қозғалыс жаттығуларында, заттардың қасиеттері мен қасиеттерін зерттеу және оларды пайдалану, сурет салу, мүсіндеу, сөйлеу қарым-қатынасында, шығармашылықта.

- Ол эмоционалды жауаптылықты көрсетеді, үлкендердің үлгісіне еліктейді, ренжіген адамды жұбатуға, сыйлауға, қуантуға, көмектесуге тырысады. Ол мимика мен жест-ишара арқылы адамдардың эмоционалдық күйлерін, көңілді және мұңды музыканы, құрдастарының, ересектердің көңілді және мұңды көңіл-күйлерін ажырата бастайды, оқығандарының мазмұнына эмоционалды түрде жауап береді, кейіпкерлерге жанашырлық танытады. .

- Ол ересек адаммен бірлескен іс-әрекетке ықыласпен қатысады, оның іс-әрекетіне еліктейді, ересек адамның сұрақтарына жауап береді және бірлескен ойын барысында, режим сәттерін орындау барысында оның іс-әрекетіне түсініктеме береді. Құрдастарына, ойын барысында, күнделікті қарым-қатынаста және күнделікті іс-әрекетте өзара әрекеттесуге қызығушылық танытады.

- Ойыншықтармен және алмастырғыш заттармен ойын әрекеттерін меңгереді.
- Сөздік қоры едәуір артты, сөйлеудің грамматикалық құрылымы жетілдіріліп, қарапайым ғана емес, күрделі сөйлемдерді де қолданады.

- Қозғалыстардың жас ерекшеліктеріне сәйкес үйлестірілуі қалыптасты. Әр түрлі дене жаттығуларына деген оң көзқарасын көрсетеді, қимыл-қозғалыс іс-әрекетінде дербестікке ұмтылады, кейбір қимыл-қозғалыс әрекеттері мен қимыл-қозғалыс ойындарына қатысты таңдамалы.

- Дастархан басында тамақтану кезінде өзін-өзі ұстаудың қарапайым мәдениетін, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын меңгереді: жуыну, киіну. Жеке гигиена құралдарын (сүлгі, орамал, тарак) дұрыс қолданады.

- Өз атын біледі.
- Жақын маңдағы белгілі жануарлар мен өсімдіктерді, олардың әрекеттерін, сыртқы түрінің жарқын белгілерін атайды.
- Мен белгілі бір рұқсаттар мен тыйымдарға байланысты кейбір мінез-құлық нормалары мен ережелерін игердім ("мүмкін", "қажет", "мүмкін емес"), басқа баланың мінез-құлығының нормалар мен ережелерге сәйкессіздігін байқай алады. мінез-құлық. Бала ересектердің дұрыс әрекеттерін мақұлдағанына қанағаттанады. Ересек адамның сөйлеуі мен нұсқауларын мұқият тыңдайды, үлгі алады. Ересек адамның сұрақтарына сүйене отырып, ол заттарды, ойыншықтарды, иллюстрацияларды қарастырады, ересектердің түсініктемелері мен түсіндірмелерін тыңдайды.

Әдебиеттер тізімі

Агранович З.Е. Балалардағы сөздердің буындық құрылымының бұзылуын жеңуге арналған логопедиялық жұмыс. Санкт-Петербург: Балалық шақ-Пресс, 2000.

Ветлугина М.А. Балабақшадағы музыкалық іс-шаралар.

Дзержинская И.Л. Кіші мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық тәрбиесі.

Диагностикалық жинақ. Мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балалардың танымдық сферасының даму ерекшеліктерін зерттеу. /Өріптестер Семаго Н.Я., Семаго М.М. – М.: АРКТИ, 2000 ж

Додокина Н.В., Евдокимова Е.С. Балабақшадағы отбасылық театр: мұғалімдердің, ата-аналардың және балалардың бірлескен іс-әрекеті. 3-7 жас аралығындағы балалармен жұмыс жасау. – М.: Мозайка-Синтез, 2008.

Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филичева Т.Б. Логопедия. Теория мен практика негіздері. Логопедиялық әсер ету жүйесі. М. Эксмо 2011 ж.

Забрамная С.Д., Боровик О.В. Балаларды психологиялық-педагогикалық тексеруден өткізуге арналған практикалық материал. / С.Д. Забрамная, О.В. Боровик. – М.: ВЛАДОС гуманитарлық баспа орталығы, 2003 ж.

Зацепина М.Б. Балабақшадағы мәдени-тынығу жұмыстары. — М.: Мозаика-синтез, 2010.

Зацепина М.Б. Балабақшадағы музыкалық тәрбие. —М.: Мозаика-Синтех, 2010.

Зацепина М.Б., Антонова Т.В. Балабақшадағы халықтық мерекелер. — М.: Мозаика-синтез, 2010.

Зацепина М.Б., Антонова Т.В. Балабақшадағы мерекелер мен ойын-сауықтар. - М.: Мозаика-Синтез, 2010.

Комарова Т.С. Балабақшадағы бейнелеу іс-әрекеті. Бағдарлама және әдістемелік ұсыныстар. 2-7 жас аралығындағы балалармен жұмыс жасау үшін. – М.: Мозайка-Синтез, 2006.

Куражева Н.Ю., Вараева Н.В. "Гүл – жеті гүл" мектеп жасына дейінгі балалармен психологиялық сабақтар [мәтін] / Н.Ю. Куражева, Н.В. Вараева - Санкт-Петербург: Сөйлеу, 2005. – 96 б.

Кыласова Л.Е. "Балалардағы дыбыстың айтылуын түзету: дидактикалық материалдар". – Волгоград: Мұғалім, 2009

Лалаева Р.И., Серебрякова Н.В. Мектеп жасына дейінгі балалардағы сөйлеудің жалпы дамымауын түзету. Санкт-Петербург: Союз, 1999.

Мишина Г.А., Разенкова Ю.А., Стребелева Е.А. Ерте және мектеп жасына дейінгі балалардың дамуының психологиялық-педагогикалық диагностикасы: Әдістемелік құрал //Қосымша: "Балаларды тексеруге арналған көрнекі материал" (редакторы Е.А. Стребелева). - М: "Ағарту", 2007 ж.

Нищева Н.В. "Сөйлеу тілінің жалпы дамымауы бар балаларға арналған логопедиялық топтағы түзету жұмыстарының жүйесі" Санкт-Петербург, 2005

ТУҒАННАН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІН. Мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасы / Ред. Н.Е. Веракса, Т.С. Комарова, М.А. Васильева. — М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2014

Пименова Т.И. "Мен айтқым келеді... Балалардағы дыбыстың айтылуындағы кемшіліктерді түзету": Дидактикалық материал. – Санкт-Петербург: КАРО, 2009

Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуының психологиялық–педагогикалық диагностикасы. Стребелева Е.А. – М. Редакциялаған: Полиграф – Сервис, 1998 ж

Т.Б. Филичева, Г.В. Чиркина "Арнайы балабақша жағдайында сөйлеу қабілеті жалпы дамымаған балаларды мектепке даярлау". Мәскеу, Альфа, 1993 ж

Т.Б. Филичева, Г.В. Чиркина "Мектеп жасына дейінгі балалардағы сөйлеудің жалпы дамымауын жою: практикалық нұсқаулық". Мәскеу, Ирис – пресс, 2004.

Шарохина В.Л. "Түзету және дамытушылық іс-шаралар" [мәтін]/, В.Л. Шарохина. – М.: Прометей; Кітапқұмар, 2013 – 72 б.

Щеткин А.В. Балабақшадағы театр іс-әрекеті. Балалармен өткізілетін іс-шараларға (4-5, 5-6 жас) / Ред. О.Ф. Горбунова. – М.: Мозайка-Синтез, 2010.